

LEGEA REPUBLICII MOLDOVA

privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

Nr.1545-XIII din 25.02.98

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.50-51/359 din 04.06.1998

Capitolul I DISPOZIȚII GENERALE

Art.1.- (1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul moral și material, denumit în continuare prejudiciu, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;

b) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

c) supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă neremunerată în folosul comunității, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzii;

d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de urmărire penală, ale procuraturii și din instanțele judecătorești.

[Art.1 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.2.- (1) Prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite prevăzute la art.1 alin.(1) nu se repară în cazul în care, în procesul urmăririi penale sau cercetării judiciare, persoana fizică, prin autocalomnie, a împiedicat stabilirea adevărului.

(2) Prezența în acțiunile persoanei fizice a autocalomniei se stabilește de către organele de urmărire penală, ale procuraturii sau de către instanța judecătorească.

(3) Prevederile prezentului articol nu se aplică cazurilor în care persoana fizică s-a autocalomniat în urma unui tratament violent, a aplicării amenințărilor și a altor acțiuni ilicite.

[Art.2 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.3.- Prejudiciul moral, cauzat persoanei fizice prin acțiunile ilicite menționate la art.1 alin.(1), se repară în modul stabilit de legislația civilă.

Capitolul II

DREPTUL LA REPARAREA PREJUDICIULUI. PREJUDICIUL REPARABIL ȘI DETERMINAREA CUANTUMULUI SUMELOR REPARABILE

Art.4.- Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) pronunțării sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova;

e) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației pînă la intentarea dosarului penal, cu condiția că, în termen de 6 luni de la efectuarea unor astfel de măsuri, hotărîrea de a intenta un dosar penal n-a fost luată sau a fost anulată.

[Art.4 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.5.- În cazurile menționate la art.1 alin.(1), persoanei fizice sau juridice i se repară sau i se restituie:

a) salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite;

b) pensia sau indemnizația a cărei plată a fost sistată ca urmare a arestului ilegal și ținerii sub arest;

c) averea (inclusiv depunerile bănești și dobînzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și cîștigurile aferente) confiscată ori trecută în venitul statului de către instanța judecătorească sau ridicată de organul de urmărire penală, precum și averea sechestrată;

d) amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare și cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite;

e) sumele plătite de ea pentru asistența juridică;

f) cheltuielile pentru tratamentul ei, tratament determinat de aplicarea față de aceasta a unor acțiuni ilicite (a maltratării);

g) sumele echivalente prejudiciului moral cauzat acesteia;

h) cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de anchetă, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

[Art.5 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.6.- (1) Quantumul sumelor reparabile, prevăzute la art.5 lit.a), se calculează pornindu-se de la salariul mediu lunar al persoanei fizice la momentul cauzării prejudiciului, cu aplicarea coeficientului de inflație. Mărimea prejudiciului cauzat persoanei fizice care și-a ispășit pedeapsa prin muncă corecțională la locul de muncă sau în locurile determinate de organele abilitate cu asigurarea executării unei atare pedepse este echivalentă sumelor reținute din salariu pentru executarea sentinței.

(2) Pentru cuantificarea prejudiciului reparabil, cîștigul mediu lunar se calculează după cum urmează:

a) persoanelor angajate prin contract de muncă - prin aplicarea modului de calculare a salariului mediu în conformitate cu legislația;

b) persoanelor neangajate prin contract de muncă - prin împărțirea la 12 a sumei venitului total pentru anul precedent;

c) persoanelor care nu au lucrat din motive întemeiate - pornindu-se de la salariul mediu pe țară în anul respectiv.

Capitolul III

PROCEDURA DEPUNERII, EXAMINĂRII ȘI SATISFACERII CERERII DE REPARARE A PREJUDICIULUI

Art.7.- (1) Odată cu notificarea scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temei de reabilitare la stadiul urmăririi penale ori în baza copiei sentinței de achitare sau a hotărîrii instanței judecătorești, persoanei fizice (iar în cazul decesului acesteia - moștenitorilor ei) ori persoanei juridice i se remite un aviz perfectat de formă tipizată, prin care i se stabilește dreptul și modul de reparare a prejudiciului.

(2) Dacă informațiile privind condamnarea sau tragerea la răspundere penală a persoanei fizice ori aplicarea față de aceasta a măsurii preventive a arestului au fost făcute publice în mass-media, la cererea organului de urmărire penală, al procuraturii sau a instanței judecătorești, redacțiile respective, pe cont propriu, în termen de o lună de la data adresării, vor înștiința opinia publică despre adoptarea hotărîrii de reabilitare a persoanei fizice în cauză.

[Art.7 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.8.- Persoana fizică sau juridică va prezenta cererea pentru repararea prejudiciului material care i-a fost cauzat, prevăzut la art.5 lit. a), c), d), e), f) și h):

a) în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temei de reabilitare - organului procuraturii care a condus urmărirea penală în cauza dată;

b) în cazul pronunțării sentinței de achitare sau al clasării dosarului penal - instanței judecătorești care a adoptat hotărârea în cauză.

[Art.8 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.9.- (1) În termen de o lună de la data primirii cererii persoanei fizice sau juridice, organul procuraturii sau instanța judecătorească va cere de la organizațiile corespunzătoare toate documentele necesare pentru calcularea prejudiciului și va adopta hotărârea (decizia) cu privire la repararea acestuia, în care se vor indica:

a) denumirea organului care a adoptat hotărârea (decizia) și data adoptării;

b) data condamnării persoanei fizice, data tragerii acesteia la răspundere penală, data aplicării măsurii preventive a arestului;

c) data și temeiurile pronunțării sentinței de achitare, ale anulării măsurii preventive a arestului, ale scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temei de reabilitare;

d) conținutul revendicărilor persoanei fizice sau juridice (restituirea câștigului (venitului), a amenzilor, a cheltuielilor efectuate în legătură cu chemările în organele de urmărire penală, a cheltuielilor de judecată și a sumelor plătite pentru asistența juridică etc.);

e) calculul detaliat al câștigului (venitului) ratat de către persoana fizică, cu referință la documentele în baza cărora s-a făcut calculul respectiv (mărimea câștigului mediu al persoanei fizice; perioada în decursul căreia a fost eliberată ilegal din lucru (funcție), a fost ținută sub arest ori și-a ispășit pedeapsa; mărimea câștigului care trebuia să fie plătit în această perioadă; suma totală ce urmează să-i fie plătită în contul câștigului ratat);

f) cuantumul amenzilor, al cheltuielilor de judecată și al altor sume plătite de persoana fizică sau juridică în legătură cu acțiunile ilicite;

g) sumele plătite de persoana fizică sau juridică pentru asistență juridică;

h) suma totală care urmează să fie plătită persoanei fizice sau juridice cu titlu de reparare a prejudiciului cauzat, procedura și termenele plății;

i) modul și termenele de atac al hotărârii (deciziei).

(2) În cel mult trei zile de la data adoptării hotărârii (deciziei) cu privire la repararea prejudiciului, copia acesteia, autenticată prin ștampilă, se va remite persoanei fizice (iar în cazul decesului acesteia - moștenitorilor ei) ori persoanei juridice, care o va depune la organul financiar pentru primirea cecului.

(3) Organul financiar eliberează persoanei fizice (iar în cazul decesului acesteia - moștenitorilor ei) ori persoanei juridice, în cel mult 5 zile de la data depunerii copiei hotărârii (deciziei), cecul, în care se indică cuantumul sumei reparabile.

(4) Copia hotărârii (deciziei) cu privire la repararea prejudiciului se păstrează la organul financiar respectiv. Pe această copie se indică data și suma de reparare a prejudiciului eliberată persoanei fizice sau juridice.

[Art.9 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Capitolul IV

MODUL DE EXECUTARE A HOTĂRÎRII (DECIZIEI) CU PRIVIRE LA REPARAREA PREJUDICIULUI

Art.10.- (1) Repararea prejudiciului specificat la art.5 lit. a), c), d), e), f) g) și h) se efectuează din contul bugetului de stat, iar dacă prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local - din contul acestui buget.

(2) Pensia și indemnizația prevăzute la art.5 lit.b) se compensează din bugetul fondului social prin intermediul organului său teritorial de la locul de trai al persoanei fizice.

(3) Averea indicată la art.5 lit. c) se restituie de către organul financiar în a cărui rază de acțiune se află aceasta, în termen de cel mult o lună de la data depunerii cererii cu privire la restituirea averii de către persoana fizică (iar în cazul decesului acesteia - de către moștenitorii ei) sau juridică. Expedierea sau transportarea averii se efectuează din contul organului financiar.

(4) Dacă restituirea în natură a averii indicate la art.5 lit. c) este imposibilă dat fiind faptul că aceasta a fost vîndută, nimicită, pierdută sau deteriorată, persoana fizică sau juridică prejudiciată are dreptul să înainteze cererea privind restituirea valorii ei, în termen de 6 luni de la data primirii avizului în cauză, la organul financiar căruia i-a fost transmisă averea. La cerere se anexează copia documentului ce confirmă anularea de către organul respectiv a hotărârii (deciziei) în temeiul căreia averea în cauză a intrat în proprietatea statului. Achitarea valorii averii vîndute se efectuează din contul bugetului de stat sau al

bugetului local în care au fost trecute mijloacele obținute din vânzarea ei. Valoarea averii distruse, pierdute sau deteriorate se repară din contul organului care a distrus-o, a pierdut-o sau a deteriorat-o. Valoarea averii se evaluează conform prețurilor de piață la data la care hotărîrea (decizia) privind repararea prejudiciului a rămas definitivă.

(5) Dacă cererea privind repararea prejudiciului nu a fost satisfăcută sau dacă persoana fizică sau juridică nu este de acord cu hotărîrea (decizia) adoptată, aceasta poate ataca hotărîrea (decizia) respectivă în instanța judecătorească. În asemenea cazuri, cererea de intentare a acțiunii se înaintează în instanța judecătorească în a cărei rază teritorială este domiciliată persoana fizică ori își are sediul persoana juridică sau reclamatul. În atare cauze, părțile sînt scutite de achitarea cheltuielilor de judecată.

[Art. 10 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.11.- (1) Persoana fizică eliberată din lucru (funcție) în legătură cu condamnarea ilegală sau suspendată din lucru (funcție) în legătură cu tragerea ilegală la răspundere penală este restabilită la locul de muncă anterior (în funcția anterioară), iar în caz de imposibilitate (lichidarea întreprinderii, instituției, organizației, reducerea statelor), aceștia i se oferă un loc de muncă (funcție) echivalent cu cel ocupat anterior. Locul de muncă (funcția) i se va oferi persoanei fizice în termen de cel mult o lună de la data depunerii cererii dacă aceasta a fost depusă în termen de trei luni de la data primirii de către persoana fizică a avizului despre rămînerea definitivă a sentinței de achitare sau a adoptării hotărîrii privind scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale pe temei de reabilitare.

(2) Înscrierea respectivă în carnetul de muncă, introdusă în legătură cu cazurile menționate la alin. (1), se consideră nevalabilă. La cererea persoanei fizice, administrația întreprinderii, instituției sau organizației îi eliberează aceștia un duplicat al carnetului de muncă fără înscrierea care a fost considerată nevalabilă.

[Art. 11 modificat prin Legea nr.206-XV din 29.05.03, în vigoare 18.07.03]

Art.12.- (1) Timpul aflării ilegale sub arest, timpul ispășirii pedepsei, precum și timpul pe parcursul căruia persoana fizică nu a lucrat în legătură cu suspendarea ilegală din lucru (funcție) se iau în considerare la calcularea vechimii generale în muncă și a vechimii în specialitate.

(2) Vechimea în muncă, calculată cu includerea perioadelor menționate la alin.(1) al prezentului articol, se va lua în considerare la acordarea înlesnirilor muncitorilor și funcționarilor, inclusiv la stabilirea pensiilor și indemnizațiilor.

Art.13.- La stabilirea pensiei pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, perioadele menționate la art.12 alin.(1), la dorința persoanei care a solicitat pensionarea, se echivalează cu perioada de muncă exercitată pînă la condamnarea sau tragerea ei ilegală la răspundere penală ori cu perioada de muncă exercitată după absolvirea de răspundere penală sau după ispășirea pedepsei.

Art.14.- Autoritățile administrației publice locale îi vor restitui persoanei fizice care și-a pierdut dreptul la locuință, ca urmare a condamnării ilegale, locuința deținută anterior de ea, iar în cazul cînd acest lucru nu este posibil, îi vor oferi, peste rînd, o locuință echivalentă în aceeași localitate.

Art.15.- Dacă, ca urmare a condamnării ilegale, persoana fizică a fost lipsită de gradele militare sau alte grade, de ordinele și medaliile ce le deținea, atunci, conform prescripției instanței judecătorești care l-a achitat, chestiunea privind restabilirea în grad și restituirea ordenelor și medaliilor se va soluționa în modul stabilit de legislație.

Art.16.- Restabilirea drepturilor de serviciu, la pensie, la locuință și repararea altor prejudicii cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești militare Fortelor Armate și ale altor formațiuni militare create în conformitate cu legislația, precum și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, se efectuează în conformitate cu prezenta lege.

Capitolul V

CEREREA ÎN REGRES

Art.17.- Statul, autoritățile administrației publice locale, după repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, sînt obligate să înainteze persoanelor culpabile cererea de reparare a pagubei:

a) integral - în cazul cînd culpa persoanelor cu funcții de răspundere este dovedită prin sentință definitivă;

b) parțial - în baza și în condițiile stabilite de legislație.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Art.18.- Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

Art.19.- Guvernul, în termen de 3 luni:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în conformitate cu prevederile prezentei legi;

va aduce actele sale normative în conformitate cu prevederile prezentei legi;

va adopta actele normative necesare pentru realizarea prevederilor prezentei legi.

PREȘEDINTELE

PARLAMENTULUI Dumitru MOȚPAN

Chișinău, 25 februarie 1998.

Nr. 1545-XIII.